

Eliška Ondráková:

Postavy a venkovský svět v raných povídkách Františka Pravdy

posudek bakalářské práce

Ústav české literatury a komparatistiky FF UK

Tématem předložené práce se staly rané prózy (především z padesátých let 19. století) Františka Pravdy, katolického kněze a ve své době oblíbeného spisovatele výchovně a křesťansky zaměřených prací z venkovského a maloměstského prostředí. Eliška Ondráková se v analýze a interpretaci autorových povídek a novel soustředila na charakteristiku postav a jejich proměn, na zachycení mezilidských vztahů a prostředí a na demonstrování hodnoty. Registruje rovněž dobovou recepci pojednaných textů a směřuje k vyznačení místa a funkce Pravdova díla v dobovém kontextu.

Předložená práce je soudržně a funkčně strukturována. V úvodních částech autorka podává stručný Pravdův životopis (i s využitím jeho vlastních vzpomínek), rámcově popisuje jeho povídkovou tvorbu a vymezuje některé novější teoretické přístupy k narativním kategoriím postavy a prostoru, o něž se dále relevantně opírá. Zásadními jsou kapitoly (Pravdovy postavy a Postavy a prostředí) věnované analýze prozaických textů v daném období, s důrazem na povahy, promluvy, vztahy a zastupované (morální) hodnoty postav, resp. na způsob jejich ztvárnění, popisu, charakterní typizace a proměny („Většina postav nachází napravení a odpuštění v křesťanské víře a morálce,“ s. 23), následně ve vzájemných vztazích (rodinných, milostných, sociálních) a ve vztazích k prostředí, v němž se pohybují, v prostorech zde charakterizovaných otevřeností na jedné straně, hierarchickou uzavřeností na straně druhé, resp. důrazem na protiklad vesnického a městského života.

Po užitečném přehledu dobové recepce Pravdových děl autorka v kapitole Pravda v kontextu dobové literatury zvažuje – s relevantními výhradami a srovnáními s tvorbou jiných autorů – možnosti přiřazení sledovaných povídek k žánru idyly, k tendencím biedermeierským a realistickým. Dochází tak k formulaci: „Pravdovým cílem byla především povídka výchovná, odehrávající se v jemu známém venkovském prostředí, v níž lze nalézt jak rysy idyly, tak biedermeieru, tak i snahy o zachycení reality. / V tomto smyslu ho lze považovat za jednoho ze zakladatelů a prvních tvůrců venkovské prózy jako žánru“ (s. 46). V Závěru konstatuje mj. „neměnnost“ Pravdovy tvorby („stála stranou všech literárních uskupení, debat a směrů“, s. 48), jeho věrnost křesťanským morálním hodnotám a postojům, jeho výchovné, resp. kazatelské, karatelské a moralizující zaměření. Tyto rysy by bylo, myslím, záhodno ještě podtrhnout jako koneckonců určující. Samozřejmě, Pravdova „víra a jeho křesťanské morální zásady se výrazně promítly i do jeho tvorby“ (s. 29), lze tedy mluvit v tomto smyslu důrazněji o tendenčnosti, o praktických ilustracích dogmatu a jeho tezí. Z toho myslím plyne zmíněná statická a další sledované momenty (včetně konzervativně založeného vlastnictví). Dané dogma a jeho přijetí bylo i zásadním předpokladem dobové recepce i důvodem omezené časové působnosti Pravdových textů, které tak v tomto ohledu představovaly typ katolicky ilustrativní lidovýchovné prózy (vskutku zcela v protikladu k programu družiny májové).

Přínos práce lze spatřovat jednak v tematizaci již zapomínaných, leč v mnohém dobově příznačných literárních jevů a postupů, jež Pravda reprezentuje, a zároveň způsob, jímž

autorka ke svému úkolu přistoupila. Cíle práce jsou formulovány zřetelně, dosavadní stav poznání tématu reflektován účelně. Z hlediska metodologického, způsobem práce s prameny a s rozsáhlým souborem odborné literatury a úsilím o plastickou literárněhistorickou charakteristiku zvoleného tématu se předložená práce jeví jako velmi zdařilá. Je zpracována formálně pečlivě, její text působí živě a zaujatě.

Závěrem: Eliška Ondráková ve své bakalářské práci prokázala schopnost spolehlivé literárněhistorické práce a vnímavé interpretace a naplnila zadání i stanovený cíl. *Doporučuji její práci k obhajobě a navrhuji hodnocení výborně.*

V Praze 31. května 2024

doc. PaedDr. Luboš Merhaut, CSc.